

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

Дипломна робота
(бакалавра)

з теми: **«КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СТРУКТУРІ
ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ»**

Виконала: студентка 3 курсу
Psms1-B20z групи
спеціальності 053 Психологія
(заочна форма навчання)
**Потемковська (Розумняк) Вікторія
Миколаївна**

Керівник:
доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри
загальної та практичної психології
Онуфрієва Ліана Анатоліївна

Рецензент:
доктор психологічних наук,
доцент, доцент кафедри
загальної та практичної психології
Гончарук Наталія Миколаївна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	7
1.1. Формування суб'єкта праці – взаємозв'язок особистості та діяльності	7
1.2. Комунікативна підготовленість та професіоналізація особистості здобувача вищої освіти під час навчання у закладі вищої освіти....	17
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	32
2.1. Методична організація дослідження комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти	32
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження	33
2.3. Організація процедури корекції комунікативної компетентності як виміру професіоналізації особистості	42
Висновки до другого розділу.....	69
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність дослідження. Специфіка проблем сучасної освіти обумовлена необхідністю набуття майбутнім фахівцем суспільного, соціально-економічного та професійного досвіду практичної діяльності ще на етапі навчання у закладі вищої освіти. Формування професійної компетенції майбутнього фахівця сьогодні вимагає від закладу вищої освіти принципово нового підходу: інтеграції професійної освіти, практичної діяльності та нових інформаційних технологій.

Водночас сьогодні проблема комунікації посідає одне із центральних місць у суспільстві, адже знання у вигляді інформації перетворилися за останні десятиріччя на головний фактор подальшого розвитку людства. За таких умов на вищу освіту покладається важлива місія підготовки майбутніх фахівців до життєдіяльності в межах інформаційного простору, формування в них здатності успішно організовувати ділову комунікацію.

Проблема комунікативної компетентності як багатовимірного феномена ґрунтовно досліджувалась у працях І.В. Ващенко, С.У. Гончаренко, В.П. Бездухова, Б.Д. Ельконіна, Е.Е. Івашкевича, С.Д. Максименка, Н.Є. Завацької, Л.А. Онуфрієвої та ін. У руслі сучасних підходів до проблеми компетентності працюють Е.З. Івашкевич, П.С. Атаманчук, А.М. Кух, А.В. Василюк, О.В. Овчарук та ін. Комунікативна компетентність досліджувалась також такими науковцями, як Н.Є. Завацька, Л.В. Засекіна, Н.О. Михальчук, Л.А. Онуфрієва, Е.Е. Івашкевич, Н.О. Михальчук, Н.О. Хупавцева та ін.

Зрозуміло, що фахівець тільки тоді зможе результативно виконувати свої професійні обов'язки, коли він виступає активним суб'єктом взаємодії зі своїми колегами, свідомо і грамотно розбудовує комунікативні процеси з ними.

Об'єкт дослідження – комунікативна компетентність особистості.

Предмет дослідження – динаміка розвитку комунікативної компетентності здобувача вищої освіти під час навчання у закладі вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. здійснити теоретичний аналіз проблеми розвитку комунікативної компетентності у закладі вищої освіти;
2. відібрати методичний інструментарій для дослідження зв'язку комунікативної компетентності та рівня готовності до майбутньої професійної діяльності;
3. проаналізувати результати емпіричного дослідження;
4. розробити психокорекційну програму корекції комунікативної компетентності.

Гіпотеза дослідження: рівень комунікативної компетентності є одним із визначальних факторів професіоналізації особистості, що підлягає розвитку за допомогою спеціальних психокорекційних впливів.

Мета дослідження: полягає у з'ясуванні впливу рівня розвитку комунікативної компетентності на процес первинної професіоналізації особистості студентів закладів вищої освіти та побудові програми корекції комунікативної компетентності для здобувачів вищої освіти початкових курсів.

База дослідження. Базою дослідження виступив Буковинський державний медичний університет (м. Чернівці). Вибірку дослідження склали студенти другого і п'ятого курсів медичного факультету №2 спеціальності 222 Медицина Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці). Дослідження проводилось впродовж грудня 2022 року – березня 2023 року. У дослідженні взяли участь 44 студенти, з них: 22 студенти другого курсу і 22 студенти п'ятого курсу.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз, узагальнення і систематизація наукових даних; *емпіричні методи:* спостереження, експеримент, бесіда, анкетування, психодіагностичні методи, методи

експертної оцінки та методи активного соціально-психологічного навчання (соціально-психологічний тренінг). Одержані дані підлягали обробці прийомами *математичної статистики*: кореляційний аналіз, факторний аналіз, непараметричний критерій Манна-Уїтні (U), порівняння середніх за t-критерієм Стьюдента. Для обробки даних було використано програмне забезпечення SPSS 15.0 for Windows та Microsoft Excel.

Наукова новизна отриманих результатів торкається низки аспектів: більшої ефективності та системності процесу теоретичного аналізу існуючих критеріїв ефективності комунікативної компетентності у структурі професіоналізації особистості та перегляду існуючих раніше парадигм комунікативної компетентності у структурі професіоналізації особистості, розширивши їх суттєве значення.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що на підставі теоретичного аналізу з'ясовано, що, згідно з сучасним уявленням, соціально-психологічний феномен міжособистісних відносин здійснює суттєвий вплив на індивідуальну та особливо спільну діяльність, їх стан і ступінь розвитку визначається психологічними, соціальними і професійними факторами.

Практичне значення отриманих результатів. Виявлені у ході дослідження чинники комунікативної компетентності у структурі професіоналізації особистості можуть бути використані в психології фахової підготовки та особистісного зростання майбутніх фахівців. Рекомендується фахівцям соціономічних професій, адже комунікативна компетентність у структурі професіоналізації особистості посідає ключову роль у професійному відборі і підготовці фахівців та успішній їхній професійній реалізації у колективі фахівців.

Апробація та впровадження результатів. Результати проведеного дослідження доповідалися автором та отримали схвалення на таких міжнародних конференціях: на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи» на пошану професора А.І. Шинкарюка (26 жовтня 2022 р., м.

Кам'янець-Подільський), на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» (Кам'янець-Подільський, 17 листопада 2022 р.), на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі» (Кам'янець-Подільський, 15 лютого 2023 р.), на XV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 21 квітня 2023 р.) та знайшли своє відображення у публікації автора.

Публікації.

Потемковська В.М. Комунікативна компетентність у структурі професіоналізації особистості. *Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, 21 квітня 2023 р. / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. С. 138–140.*

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який вміщує 66 джерел. Основний зміст роботи та додатки викладено на 83 сторінках. Робота містить рисунки і таблицю.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного теоретичного та емпіричного дослідження зроблено висновки, що рівень комунікативної компетентності є одним із визначальних факторів професіоналізації особистості, що підлягає розвитку за допомогою спеціальних психокорекційних впливів.

На підставі теоретичного аналізу з'ясовано, що, згідно з сучасним уявленням, соціально-психологічний феномен міжособистісних відносин справляє істотний вплив на індивідуальну і особливо спільну діяльність, їх стан і ступінь розвитку визначається психологічними, соціальними і професійними факторами.

Комунікативна компетентність виступає як ієрархічно організоване психічне утворення, як певний рівень розвитку особистості майбутнього фахівця, що передбачає сформованість його цілісної системи мотиваційно-спонукальних особистісних якостей і функціонально-операційних проявів. Які реалізують емоційні, когнітивні і поведінкові компоненти сфери особистості.

Використані в нашому дослідженні методики: опитувальник для визначення психологічної готовності до майбутньої трудової діяльності, діагностика загального рівня комунікабельності (за В.Ф. Ряховським), методика для визначення рівня комунікативної активності та методика для діагностики домінуючих налаштувань у стосунках з людьми (за допомогою тесту «Інтерперсональна діагностика» Т. Лірі у модифікації Л.М. Собчик) дають можливість зробити висновок, що здобувачі вищої освіти п'ятих курсів є комунікабельнішими, у них краще розвинена комунікативна сфера. Під час навчання у закладі вищої освіти у них виробилися такі риси як: відповідальність, професійна самосвідомість, професійна мотивація та професійне мислення, підсилилися мотиви самоосвіти та самовиховання. Вони навчилися об'єктивно оцінювати результати своєї діяльності, в них розвинулися навички співробітництва та ефективної взаємодії, ділові (професійні) якості. Це можна аргументувати тим, що процес

професіоналізації студентів пройшов успішно і вони готові до майбутньої професійної діяльності.

Здобувачі вищої освіти других курсів продемонстрували нижчі результати за всіма методиками. Другокурсники ще не володіють необхідними навичками та знаннями для здійснення професійної діяльності. Рівень їхньої комунікативної активності значно нижчий, ніж у студентів п'ятих курсів. Другокурсники ще не вміють вступати в ділові переговори та співпрацювати із партнерами, необхідність нових контактів їх часто лякає та виводить із рівноваги. Це, звичайно, пояснюється ще коротким терміном навчання здобувачів вищої освіти, але в процесі подальшого навчання повинен відбутися процес професіоналізації і тоді студенти набудуть необхідних знань та вмінь для ефективного здійснення ними трудової діяльності. Для того, щоб пришвидшити цей процес, нами розроблено спеціальну психокорекційну програму для здобувачів вищої освіти молодших курсів закладу вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми психології розвитку і самоствердження особистості у навчальному середовищі: колективна монографія / [Ю. Данчук, О. Чеканська, Н. Михальчук, І. Коваль, А. Яцюрик, Н. Семенів, Н. Гончарук]; за ред. Н.Михальчук, Л. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2020. 212 с. ISBN 978-617-7626-95-3
2. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. Київ : КНЕУ, 2004.
3. Варій М.Й. Загальна психологія : підр. [для студ. вищ. навч. закл.]. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
4. Виноградський М.Д., Виноградська А.М. Організація праці менеджера. Київ, 2002.
5. Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети. Шлях освіти. 2001. №3. С. 13–16.
6. Гольдштейн А., Хомик В. Тренінг умінь спілкування. Київ : Либідь, 2004.
7. Гончарук Наталія, Онуфрієва Ліана. Деякі психологічні особливості комунікативних навиків у студентської молоді в контексті соціометричного структурування. *Психологічний часопис, Psychological Journal*. Vol 5 No 4 (2019). 20–37. <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.4.2>
8. Гончарук Н., Онуфрієва Л. Психологічний аналіз рівнів побудови комунікативних дій. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика*. 2018. Вип. 24(1). С. 97–117. doi: 10.31470/2309-1797-2018-24-1-97-117
9. Заброцький М.М. Педагогічна психологія. Київ : МАУП, 2000. 102 с.
10. Загородна О. Ю. Формування комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей засобами інноваційних технологій : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2010. 254 с.
11. Засекіна Л. Віртуальний дискурс у комунікативному просторі студентів. *Розвиток особистості в різних умовах соціалізації : монографія / за наук.*

- ред. Л.О. Калмикової, Г.О. Хомич. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 193–211.
12. Івашкевич Ернест, Онуфрієва Ліана. Готовність майбутніх перекладачів до виконання професійної діяльності. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 2020. 47. 71–92. doi: 10.32626/2227-6246.2020-47.71-92 <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/197688>
13. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування : навчальний посібник. Харків : НФаУ, 2011. 132 с. ISBN 978-966-615-371-8
14. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2004. 424 с.
15. Карпюк Ю.Я. Комунікативна компетентність як складова успішного професійного розвитку психолога. *Scientific Journal Virtus*, October №36, 2019. Вип. 1. С. 41–57.
16. Кипиченко Н.С. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя початкової школи як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. за ред. Бакум З.П. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ»*. 2012. № 36. С. 274–279.
17. Кокун О. М. Психофізіологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 184 с.
18. Кононенко А.О. та ін. Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві : монографія. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. 435 с.
19. Кошонько Г. А. Комунікативна компетентність майбутніх педагогів у системі вищої освіти. *Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук*. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 75–78.
20. Костриця Н.М, Свистун В.І. Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності. Київ, 2006.
21. Костюк Г.С. Вікова психологія. Київ : Радянська школа, 1978. 320 с.

22. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Радянська школа, 1989. 608 с.
23. Кремень В.Г. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна Київ : Віпол, 2002.
24. Макарець Ю. Психолінгвістична природа мовної норми та її місце серед факторів мовленнєвої діяльності. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика.* 2021. Вип. 29(2). С. 151–172. doi: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2021-29-2-151-172>.
25. Максименко С.Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність вчителя: сутність і шляхи формування). Київ : Главник, 2005. 112 с.
26. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі : [В 2 т.]. Т. 1 : Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології : монографія. Київ : Форум, 2002. 319 с.
27. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: [В 2 т.]. Т. 2 : Моделювання психологічних новоутворень: генетичний аспект: монографія. Київ : Форум, 2002а. 335 с.
28. Максименко С.Д. Генетична психологія. Київ : «Ваклер», 2000. 319 с.
29. Максименко С.Д., Костюк О.В., Максименко К.С., Немеш О.М., Луцьов В.Є. Мультилінгвістичний дискурс невротизацій майбутніх лікарів: монографія (С.Д. Максименко, ред.). Київ: Вид-во Людмила, 2020. 170 с.
30. Максименко С.Д., Максименко К.С., Литвинчук Л.М., Немеш О.М. Тенденції та динаміка мотиву діяльності медичного персоналу середньої ланки на різних етапах професійного становлення. *Психологічне здоров'я.* 2020. Вип. 2. С. 40–61. URL: <http://maup.com.ua/ua/psiholog/vipuski2/5-2020.html>. DOI: 10.32689/2663-0672-2020-2-5-40-60.
31. Максименко С.Д., Руденко Я.В., Кушнерьова А.М., Невмержицький В.М. Психічне здоров'я особистості. За заг. ред. С.Д. Максименка. Київ: Вид-во Людмила, 2021. 437 с.

- 32.Максимова О.О. Комуникативна компетентність вчителя початкової школи. *Молодь і ринок : щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич : вид-во Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2016. № 5 (136). С. 59–63.
- 33.Мащак С. Комуникативна компетентність особистості як соціальнопсихологічна проблема. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, Вип. 10. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 435–444.
- 34.Михайленко О.Ю. Рольова компетентність сучасного психолога: монографія. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2018. 212 с.
- 35.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. 5-те вид., доп. і перероб. Київ : Кондор, 2007. 656 с.
- 36.Мусатов С.О. Педагогічна комунікація в людському бутті та професійній діяльності. *Сучасний вчитель як суб'єкт педагогічної комунікації: науково-методичний посібник* / За ред. С.О. Мусатова. Київ : Наукова думка, 2003.
- 37.Ничкало Н.Г. Сучасні світові тенденції, українські реалії та перспективи наукового забезпечення якісної освіти. *Якісна освіта в багатому етичному суспільстві: Матеріали регіонального семінару*. Київ : Сфера, 2004.
- 38.Онуфрієва Л.А. Розвиток професіоналізму майбутніх фахівців соціономічних професій: соціально-психологічний вимір : монографія. 2020. Київ : Видавець Бихун В.Ю. 320 с. ISBN 978-617-7699-08-7
- 39.Онуфрієва Л.А. Генеза професіоналізації студентської молоді: психологічний аспект : колективна монографія. *Rodzina – centrum swiata / [Pod redakcja naukowa Urszuli Grucy-Miasik]*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. S. 347–358.
- 40.Онуфрієва Л.А. Психологічний аспект спілкування в системі міжперсональної і між групової взаємодії (на прикладі оволодіння

- іноземною мовою майбутніми випускниками ВНЗ). *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 2012. 18. 587–601.
41. Онуфрієва Л.А., Михальська Ю.А. Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір : колективна монографія / [Л. Онуфрієва Ж. Вірна, О. Лазорко, І. Кміть, Ю. Михальська, П. Гайдучик, А. Лазько]. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 228 с. 13,25 ум. друк. арк. / 1,5 ум. друк. арк.
42. Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Вплив міжособистісних взаємин на формування соціально-психологічного клімату студентської групи. *Психологічний часопис. Psychological Journal*. 2019. Vol 5 No 5 (2019) P.45–61. DOI (Article): <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.5.4>
43. Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації : навчально-методичний посібник / уклад. Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 128 с.
44. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Навч. посібник. 2-ге видання, доп. Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
45. Особистість в умовах суспільних трансформацій: становлення та розвиток : колективна монографія / [Н.М. Гончарук, Л.А. Онуфрієва, О.М. Вержиховська та ін.]; за редакцією Н.М. Гончарук, Л.А. Онуфрієвої, О.М. Вержиховської. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 220 с. ISBN 978-966-496-478-1
46. Павлова Г. Профорієнтаційна робота психолога. *Психолог. Бібліотека*. Київ : «Шкільний світ», 2007.
47. Павлюк М.М. Психологія розвитку самостійності майбутнього фахівця. Дис. ... докт. психол. наук 19.00.07, Київ, 2019, 497 с.
48. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Київ, 2006.
49. Попович І.С. Психологія соціальних очікувань особистості [Текст] : монографія. Херсон : ПАТ «ХМД», 2017. 504 с.

50. Попович І.С. Психологія соціальних очікувань особистості : методологія, теорія і практика : навч.-метод. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2019. 158 с. ISBN 978-966-289-294-9
51. Рубинштейн С.Л. Избранные философско-психологические труды: Основы онтологии, логики и психологии. Москва : 1997.
52. Татенко В. Соціальна психологія впливу [Текст] : монографія. Київ : Міленіум, 2008. 216 с.
53. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування. Київ, 2005.
54. Філоленко М.М. Психологія спілкування. Київ, 2008.
55. Хміль Ф.І. Ділове спілкування. Київ : Академвидав, 2004.
56. Чеботарьова І.О. Формування мовної компетентності керівників освіти в умовах ВНЗ. *Публічне управління XXI століття: від соціального діалогу до суспільного консенсусу*. Збірник тез до XIV міжнародного наукового конгресу. 2014. 332с.
57. Штепа О. С. Ресурсна насиченість особистості. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої*. Вип. 47. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. С.231–252. doi.org/10.32626/2227-6246.2020-47.231-252.
58. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота.» 2007. Т.71 С. 3.
59. Noncharuk, N., Onufrieva, L. (2018). Communicative needs in the structure of the intercourse process. *Fundamental and Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools*, 27(3), 111-116. Retrieved from <https://farplss.org/index.php/journal/article/view/373>
60. Mykhalchuk N., Bihunova S. The verbalization of the concept of “fear” in English and Ukrainian phraseological units. *Cognitive Studies / Études*

- cognitives*. Warsaw (Poland), 2019. С. 11. URL: <https://doi.org/10.11649/cs.2043>.
61. Mykhalchuk N., Ivashkevych E. Psycholinguistic Characteristics of Secondary Predication in Determining the Construction of a Peculiar Picture of the World of a Reader. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика*. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 25(1). С. 215–231. URL: <https://doi.10.31470/2309-1797-2019-25-1-215-231>.
62. Mykhalchuk N., Onufriieva L. Psychological analysis of different types of discourse. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. Кам'янець-Подільський, 2020. Вип. 50. С. 188–210. URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-50.188-210>.
63. Onufriieva, L.A. Psychological principles of foreign-language communicative competence formation belonging to future specialists in socioeconomic professions. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 2017. 38. 301–314.
64. Onufriieva, L.A. The Formation of Future Socioeconomic Specialists' Professional Self-consciousness: Theoretical Aspect. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. Issue: 2 (14) – c0-publ.: Publishing office : Accent graphics communications Hamilton, ON, 2016. P. 16–26.
65. Turner R.H. Role-taking, role standpoint, and reference group behavior. *American Journal of Sociology*. 1956. V. 61. P. 216–328.
66. Wilson S., Sabee C. Explicating Communicative Competence as a Theoretical Term. *Handbook of Communication and Social Interaction Skills*. N.J. : Erlbaum. 154 p.